

RTU studiju kurss "Ievads valodniecībā"**0L000 Liepājas akadēmija****Vispārējā informācija**

Kods	LA1108
Nosaukums	Ievads valodniecībā
Studiju kursa statuss programmā	Obligātais/Ierobežotās izvēles
Atbildīgais mācībspēks	Anita Helviga - Doktors, Asociētais profesors
Mācībspēks	Antra Kļavinska - Doktors, Docents
Apjoms daļās un kredītpunktos	1 daļa, 3.0 kredītpunkti
Studiju kursa īstenošanas valodas	LV
Anotācija	Vispārīgās valodniecības priekšmets. Valodniecība kā zinātne, tās vēsture, galvenie attīstības posmi. Valodas filozofija. Valoda kā sistēma. Valodniecības virzieni, ievērojamākie pārstāvji. Valodas pētīšanas mērķi, uzdevumi, avoti, materiāli, aspekti, metodes. Mūsdienu valodniecības attīstības tendences, valodnieki, izdevumi.
Mērķis un uzdevumi, izteikti kompetencēs un prasmēs	Studiju kursa mērķis: Students gūst zināšanas un izpratni par valodniecības zinātne, tās attīstības vēsturi, valodas teoriju, valodas analīzes metodēm, galvenajiem izpētes rakursiem. Studiju kursa uzdevumi: Pilnveidot zināšanas par valodas cilmi, par valodas pamatīpašībām, funkcijām, valodniecības attīstību. Veidot izpratni par galvenajām valodniecības skolām un virzieniem, orientējoties ievērojamāko valodnieku devumā. Pilnveidot kompetenci zinātniskās literatūras apguvē un izmantošanā, lai spētu sagatavoties darbam skolā par dažādiem valodniecības jautājumiem.
Patstāvīgais darbs, tā organizācija un uzdevumi	Valodniecība – zinātne par valodu Ar vispārīgo valodniecību saistītu jautājumu izpēte un analīze izglītības saturā (standartā, programmās, mācību līdzekļos). Valodas filozofija Valoda kā sistēma Valodas filozofijas galveno atziņu pārskata izveide. Humbolta idejas par valodas lomu pasaules izzināšanas procesā. Ferdināna de Sosīra valodas un runas šķīruma izpausmes: valodas zīme, valodas zīmes vērtība; valoda kā sistēma; sinhronijas un diahronijas pretstats; ārējais un iekšējais valodā. Valodu klasifikācija Dažādu kritēriju aplūkojums valodu klasifikācijas veidošanā. Valodniecības virzieni Valodu pētniecība Konspektīvs pārskats par dažādiem valodniecības virzieniem: naturālismu, strukturālismu, jaungramatismu u. c. Ideju apkopojums par valodas pētīšanas mērķiem, uzdevumiem, materiāliem, aspektiem, metodēm.

Literatūra	Obligātā/Obligatory: 1. Baltiņš, M., Druvieta, I. (2017). Ceļavējš cilvēku ciltij. Valoda sabiedrībā. Rīga: LVA. 2. Kļaviņa, S. (1997). Valodas daba: ievads vispārīgajā valodniecībā. Lielvārde: Lielvārds. 3. Nītiņa, D. (2007). Valodniecības jautājumi. Rīga: Rīgas Tehniskā universitāte. Papildu/Additional: 1. Valdmanis, J. (1997). Valodniecības vēstures materiāli. Rīga: Latviešu valodas institūts. 2. Aičisone, Dž. (2015). Runātspējīgais zīdītājdzīvnieks. Ievads psiholingvistikā. Tulk. I. Druvieta. Rīga: Zinātne. 3. Fāters, H. (2010). Ievads valodniecībā. Tulk. I. Balode. Rīga: Zinātne. 4. Ivbulis, V. (2018). Indoeiropiešu pirmdzimtenes meklējumi mūsdienās saistībā ar Indiju un baltiem. Rīga: Zinātne. 5. Koduhovs, V. (1987). Vispārīgā valodniecība. Rīga: Zvaigzne. Ieteicamā/Recommended: 1. Kļaviņa, S. (1983). Valoda kā sistēma. Rīga: LVU. 2. Humbolts, V. (1985). Izlase. Fragmenti no valodnieciskiem darbiem. Rīga: Zvaigzne. 3. Kļaviņa, S. Valoda kā šahs F. de Sosīra redzējumā. Pieejams: http://www.vvk.lv/index.php?sadala=157&id=370 4. Kļaviņa, S. Plašs un dziļš skats uz valodu. Pieejams: http://www.vvk.lv/print.php?id=369 5. Cibulis, J. (2004). Valodu brīnumainā pasaule. Rīga: SIA Raudava. 6. Nacionālās identitātes sociolingvistiskie aspekti : rakstu krājums (2018). Zin. red. Ina Druvieta. Rīga: Latviešu valodas institūts. 7. Druvieta, I. (2010). Skatījums : valoda, sabiedrība, politika. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds. 8. Matthews, P. H. (2007). Concise Dictionary of Linguistics. Oxford: UP. 9. O'Grady, W., Dobrovolsky, M., Katamba, F. (1998). Contemporary Linguistics. Longman. 10. Soida, E. (1968). Galvenās strukturālisma skolas aizrobežu valodniecībā. Rīga: LVU. 11. Rolf, E. (2008). Sprachtheorien. Von Saussure bis Millikan. Berlin, New York: Walter de Gruyter. 12. Valodniecības pamatterminu skaidrojošā vārdnīca (2007). Rīga: LU Latviešu valodas institūts.2. Citi informācijas avoti/Other sources of information: 1. Vārds un tā pētīšanas aspekti : LiepU rakstu krājums. 2. Linguistica Lettica : LU Latviešu valodas institūta žurnāls. 3. Valoda dažādu kultūru kontekstā : Daugavpils Universitātes rakstu krājums. 4. Latvijas Nacionālais terminoloģijas portāls: termini.gov.lv 5. Latviešu valodas aģentūra: valoda.lv 6. Valsts valodas komisija: www.vvk.lv 7. Vietne www.letonika.lv 8. Latviešu valodas rokasgrāmata: valodasrokasgramata.lv 9. Elektroniskā vārdnīca e-pupa: epupa.valoda.lv 10. Elektroniski skatāmās vārdnīcas: tezaurs.lv
Nepieciešamās priekšzināšanas	Latviešu valodas mācību priekšmets vidējās izglītības līmenī

Studiju kursa saturs

Saturs	Pilna un nepilna laika klātienē studijas		Nepilna laika neklātienē studijas	
	Kontakt stundas	Patstāv. darbs	Kontakt stundas	Patstāv. darbs
Valodniecība – zinātne par valodu. Konkrētā un vispārīgā valodniecība, tās priekšmets, uzdevumi. Valodniecības saistība ar citām zinātņu nozarēm (etnogrāfiju, socioloģiju, komunikācijas teoriju, vēsturi, psiholoģiju, semiotiku, fizioloģiju, matemātiku u. c.). Starpdisciplinārās zinātnes nozares (psiholingvistika, sociolingvistika u. c). Sinchroniskā un diahroniskā valodniecība.	2	2	2	6
Valodniecības attīstība līdz 19. gadsimtam. Valodniecības vēstures periodizācija. Senindiešu valodnieciskā tradīcija. Sengrieķu valodnieciskā tradīcija. Valodnieciskā tradīcija viduslaikos, renesansē un apgaismības periodā. Salīdzināmi vēsturiskās valodniecības izveidošanās Salīdzināmi vēsturiskās valodniecības izveidošanās 19. gadsimtā. Fr. Bopa, R. Raska, J. Grimma lingvistiskie uzskati.	4	8	2	6
Valodas filozofija. V. Humbolta idejas par valodas lomu pasaules izziņas procesā. V. Humbolta valodas kā darbības izpratnes koncepcija. Valodas filozofijas un tipoloģiskās valodniecības izveidošanās. V. Humbolta valodas teorija un sekotāji.Naturālisma virziens valodniecībā Naturālisma virziens valodniecībā. A. Šleihera valodas kā dabas organisma jēdziens 19. gadsimta 1. pusē. Indoeiropiešu valodu ciltskoka teorija. M. Millera lingvistiskie uzskati. Psiholoģisma virziens valodniecībā Loģiski gramatiskais virziens valodniecībā. K. Bekera, F. Buslajeva lingvistiskie uzskati. Psiholoģisma virziens valodniecībā. H. Šteintāla lingvistiskie uzskati. Jaungramatiķu skola. F. de Sosīra lingvistiskā koncepcija Ferdināna de Sosīra valodas un runas šķīrums. Valodas zīme, valodas zīmes vērtība. Valoda kā sistēma. Sinchronijas un diahronijas pretstats. Ārējais un iekšējais valodā. F. de Sosīra lingvistiskā koncepcija.	8	14	2	10

Strukturālisms valodniecībā. Strukturālisma izveidošanās. Funkcionālā lingvistika jeb Prāgas skola. Glosemātika jeb Kopenhāģenas skola. Deskriptīvā lingvistika jeb Amerikas strukturālisms. Nozīmīgākie strukturālisma pārstāvju uzskati par valodu un to ieguldījums valodniecības attīstībā.	2	2	0	2
Valodas būtība. Valodas funkcijas. Valodas būtība. Galvenās valodas funkcijas. Valodas izcelšanās. Populārāko valodas izcelsmes teoriju, to rašanās cēloņu apskats un analīze. Zinātniskie uzskati par pirmatnējās valodas uzbūvi un attīstību.	2	4	2	6
Valoda un sabiedrība. Valodas attīstība: iekšējie likumi un ārējie faktori. Valodas attīstības pamatprocesi – diferenciācija un integrācija. Valodu kontakti. Nacionālā valoda. Literārā valoda. Valodas teritoriālā un sociālā diferenciācija.	2	4	2	6
Valoda un domāšana. Valoda kā sistēma. Valoda un domāšana: vārds un jēdziens, teikums un spriedums. Valoda kā sistēma: valodas sistēmas elementi; sistēma un struktūra. Valodas sistēmas līmeņi: fonētika, leksikoloģija, gramatika: morfoloģija un sintakse. Valodas starplīmeņi.	2	2	0	8
Valodu klasifikācija Pasaules valodu klasifikācija. Ģenealoģiskā klasifikācija. Tipoloģiskā klasifikācija.	4	4	2	6
Rakstības izveidošanās. Galvenie rakstības veidi Rakstības izveidošanās. Galvenie rakstības veidi: piktogrāfiskā rakstība, ideogrāfiskais raksts, fonogrāfiskā rakstība. Alfabēts, tā izveide, tipi.	2	4	2	6
Valodas analīzes metodes Metodes raksturojums un izmantojums konkrēta materiāla analīzē. Valodas analīzes metodes: salīdzināmi vēsturiskā metode; aprakstošā metode; sastatāmā metode; strukturālā metode; matemātiskā metode; lingvistiskās ģeogrāfijas metode; instrumentālā metode.	2	4	2	4
Valodniecība 20. gadsimta beigās un 21. gadsimta sākumā Mūsdienu valodniecības aktualitātes. Pētījumu virzieni. Valodnieki.	2	4	0	8
Kopā:	32	52	16	68

Sasniedzamie studiju rezultāti un to vērtēšana

Sasniedzamie studiju rezultāti	Rezultātu vērtēšanas metodes
ZINĀŠANAS: * Izkaidro kursā lietojamo zinātnisko terminoloģiju un valodniecības vēsturisko attīstību. * Demonstrē zināšanas un izpratni par galvenajām valodniecības skolām/ virzieniem, valodas pamatīpašībām un valodas analīzes metodēm. * Raksturo valodas attīstības likumsakarības, to ietekmējošos faktorus un procesus, nacionālās valodas statusu, balstoties uz dažādu faktoloģisko materiālu.	Studiju kursa apguve tā noslēgumā tiek vērtēta 10 ballu skalā saskaņā ar Latvijas Republikas Ministru kabineta noteikumiem Nr.141, Nr.512, Nr.240, vadoties pēc šādiem kritērijiem: iegūto zināšanu apjoms un kvalitāte, iegūtās prasmes un kompetence atbilstoši plānotajiem studiju rezultātiem. * Aktīva dalība praktiskajās nodarbībās. * Sekmīgi nokārtoti pārbaudes darbi (vismaz 4 balles). Sekmīgi nokārtots eksāmens (vismaz 4 balles).
PRASMES * Spēj analizēt un salīdzināt valodnieku lingvistiskās koncepcijas. * Spēj pilnveidot prasmi diskutēt par lingvistiskām problēmām. * Spēj izskaidrot valodu izveidošanās teorijas, valodu klasificēšanas principus, rakstības galvenos veidus. * Spēj novērtēt ar dažādām valodas analīzes metodēm iegūtos izpētes rezultātus.	* Aktīva dalība praktiskajās nodarbībās. * Sekmīgi nokārtoti pārbaudes darbi (vismaz 4 balles). Sekmīgi nokārtots eksāmens (vismaz 4 balles).
KOMPETENCE * Izmantojot apgūtās zināšanas, prasmes un attieksmes, prot kritiski vērtēt un interpretēt dažādas teorētiskās nostādes pētniecisko darbu izstrādes gaitā. * Spēj vispārīgo valodniecības atziņu ilustrēšanai izmantot piemērus no dzimtās un citām apgūtajām valodām. * Spēj pastāvīgi pilnveidot savu profesionālo kompetenci, apzinot aktuālas tendences mūsdienu valodniecībā, attīstot caurviju prasmes: (domāšanu, radošumu, līdzdalību, sadarbību, pašvadību, pašizziņu, digitālo lietpratību), kā arī atbilstošos tikumus: (atbildību, godīgumu, gudrību, savaldību, taisnīgumu, toleranci, solidaritāti, mērenību, drosmi un centību). * Patstāvīgi izstrādātā studiju darbu, izmantojot dažādas tehnoloģiskās iespējas.	* Aktīva dalība praktiskajās nodarbībās. * Sekmīgi nokārtoti pārbaudes darbi (vismaz 4 balles). Sekmīgi nokārtots eksāmens (vismaz 4 balles).

Studiju rezultātu vērtēšanas kritēriji

Kritērijs	% no kopējā vērtējuma
Aktīva dalība praktiskajās nodarbībās	20
1. pārbaudes darbs	20
2. pārbaudes darbs	20
Eksāmens	40
Kopā:	100

Studiju kursa plānojums

Daļa	KP	Stundas			Pārbaudījumi		
		Lekcijas	Prakt d.	Laborat	Ieskaite	Eksām.	Darbs
1.	3.0	16.0	16.0	0.0		*	